

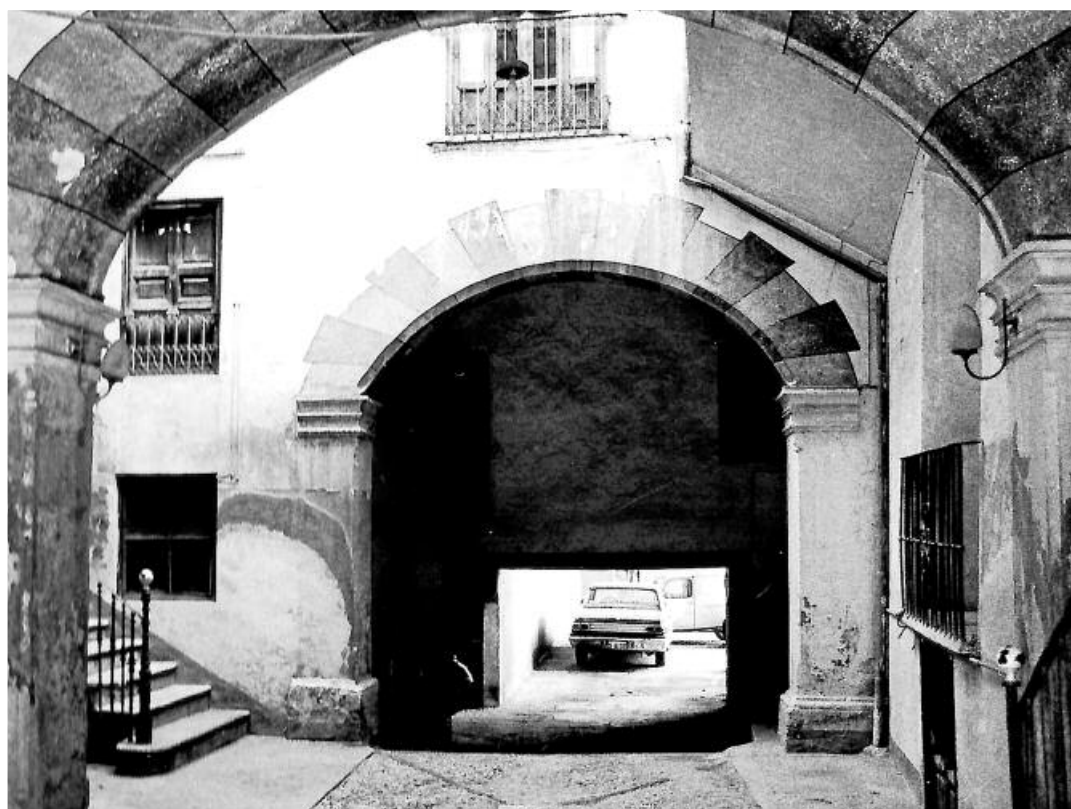
La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

La història amagada Mariano González

LA LLARGA HISTÒRIA DE LA CASA DEL CANONGE CEBRIÀ

L'autor de l'article fa un elogi de la sensibilitat dels últims propietaris d'una casa del casc antic de Xàtiva que ha mantingut la seua essència arquitectònica; un respecte a l'altura de la història de l'edifici, que és la història de grans personatges

Dues imatges —des de la porta cap a dins i de dins cap a fora— del pati de la casa del Canonge Cebrià en els anys 70, abans de la restauració que li va donar l'aspecte que presenta actualment.

Ser notari durant l'Antic Règim equivalia a estar al cim dels professionals lliberals i fruit d'ingressos molt elevats i d'un prestigi social que sovint es traduïa en que els seus cognoms quedaven enganxats als carrers en els que vivien, com veiem en Xàtiva en els carrers que es diuen de Vera, Tomàs, Colom, Maluenda, Menor, Grau o Trobat, notaris que estat soterrats fa segles, però que ens van deixar els seus cognoms inalterables en la toponímia urbana.

Un d'aquests doctors en lleis de gran relleu i influència va ser **Pasqual Perpinyà**, nascut cap a 1512 i actiu encara en 1567, davant el qual feren testament persones tan destacades com el bisbe de Teano, **Francesc Cardador de Borja**, i el seu fill **Francisco de Borja Cardador**, senyor de Sempere. La seua prosa jurídica, que en la majoria de notaris té fama merescuda d'eixuta i rígida, deixa anar metàfores sorprenents potser begudes en poemes d'**Ausiàs March**. El carrer on vivia va ser conegut com de Perpinyà durant més de cent cinquanta anys fins que, a ran de la Crema de Xàtiva, el nom va ser substituït a poc a poc pel del Canonge Cebrià, com es coneix hui. Sa casa, la número 3 actual, degué vendre-la l'hereu, perquè ja a primers del segle XVII pertanyia a **Gaspar Cebrià Sanchis**, membre d'un llinatge que ascendia a gran velocitat gràcies a l'acumulació de terres, de sucoses rendes censalistes i de bons casaments. Va passar després a propietat del seu fill **Francesc Cebrià Malferit** i, després, el 1637, al fill d'aquest, **Constantí Cebrià Guitart**, i d'aquest al seu fill **Félix Cebrià Arazil**, que va rebre la casa, valorada en dos mil lliures, com a patrimoni en el moment de casar-se amb **Francisca Berenguer de Morales**. Félix va ostentar magistratures municipals en València: tres vegades jurat, una racional, que era l'equivalent a tresorer i, finalment, regidor borbònic fins el 1712 en que va morir, però és més conegut pels historiadors pel seu famós llibre *Ceremonial de las assitencias y funciones de los muy ilustres jurados de la Ciudad de Valencia*, publicat en 1696, que es va convertir en el manual del protocol de totes les manifestacions públiques del municipi. Malgrat viure en la capital, mantenia oberta la casa de Xàtiva, com ho demostra el fet que en 1704 el seu fill, **Josep Cebrià Berenguer**, doctor en lleis, casat amb **Lluïsa Llinàs de Terrassa**, resident en la casa pairal que havia sigut de Pasqual Perpinyà, va dur a batejar a la Seu un esclau de tretze anys, natural del nord d'Àfrica.

Félix, el regidor de València, va vincular l'herència al seu fill seglar, Josep, deixant fora a l'altre fill, Félix Cebrià Berenguer, per ser canonge,

En els anys 80 la va rescatar d'una imparable degradació la mà benèfica d'altre xativenc, el procurador Eduardo Tejada

ja que els religiosos tenien limitacions legals per a ser titulars de béns immobles i rústics. El problema es va suscitar quan, en enviar Josep i fer-se també canonge, cosa que no era gens rara, Félix va voler invalidar el testament de son pare perquè aleshores els dos germans eren iguals davant la llei. Finalment, Josep va cedir en favor de Félix, declarant que «le hacía donación al declarante de la casa que oy habita éste, de vida, por razón de haverla éste reedificado a sus costes». Especificació que ens informa que la casa dels Cebrià, antigament dels Perpinyà, havia quedat destruïda durant la Guerra de Successió, excepte la magnífica sala renaixentista construïda pel notari Perpinyà, que es conserva. Va ser aquest canonge Félix el que finalment deixà cristal·litzar el seu nom al carrer, que des de primers del segle XVIII es diu del Canonge Cebrià.

Encara trobem vivint en la casa a **Lluïsa Cebrià** en 1819, i després no hem tingut ocasió de seguir la pista de qui van ser els propietaris o habitants durant els cent anys següents. Circula una anècdota esborronadora, treta del dietarista **Pedro Sucías**, sobre un roder que una nit de 1826 va assaltar la casa per robar al canonge ric, i que, en ser capturat, mentre avisaven a l'autoritat, el va degollar el seu company que deixà el cos i se'n portà el cap del bandoler per a que no reconegueren de quina quadrella eren. Però no estem segurs que es tracte de la mateixa casa.

► **Recuperada.** Fa més de mig segle vivia en ella la família del veterinari **José Castellote**, coneguda pels de la nostra generació, però en desaparèixer aquell senyor, la casa es buidà d'habitants i va ser comprada per explotar amb finalitats mercantils el pati i l'hort com aparcament, modificant les proporcions de la porta per posar-ne una metàl·lica de garatge, i abandonant l'edifici a una degradació imparable, com era habitual als anys seixanta. En els vuitanta la va rescatar la mà benèfica d'altre xativenc, el procurador **Eduardo Tejada**, que en uns anys, amb estima i una dedicació molt d'agrair, li va retornar l'esplendor perduda. Així continua, tot i haver canviat de propietat, per a goig de la vista del veïnat i de tots els molts amants, que els hi ha, del patrimoni que ens deixaren les generacions passades. Un exemple a seguir, ben antitètic a la devastació irrecuperable de les nobles cases de Moxica-Blasco i de l'Hostal del Peix, de que parlarem en articles anteriors.